

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
спеціальність – 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
освітній ступінь – бакалавр (з нормативним терміном навчання)

Українська мова

1. Фонетика, графіка, орфоепія, орфографія. Голосні та приголосні звуки. Літери та інші графічні засоби української мови. Алфавіт. Склад. Наголос. Уподібнення приголосних звуків. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Чергування *у-в, і-й*.

2. Складні випадки правопису: написання слів із ненаголошеними голосними; спрощення в групах приголосних; написання префіксів і суфіксів, уживання м'якого знака, апострофа, великої літери, слів із подвоєнням і подовженням приголосних; написання імен та імен по батькові, прізвищ; написання слів іншомовного походження; лапки у власних назвах; правопис *н* та *nn* у прикметниках і дієприкметниках.

3. Будова слова, словотвір і орфографія. Спільнокореневі слова та форми слова. Основа слова. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Написання префіксів *з-* (*зі-, с-*), *роз-*, *без-*, *пре-*, *при-*, *прі-*. Основні способи словотворення в українській мові. Зміни приголосних у процесі словотворення. Правопис складних і складноскорочених слів.

4. Лексикологія, фразеологія. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Синоніми, антоніми, омоніми. Власне українська лексика. Запозичені слова. Загальноновживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Лексична сполучуваність. Складні випадки слововживання. Поняття про фразеологізми. Приказки, прислів'я, афоризми. Фразеологізми в ролі членів речення.

5. Морфологія, орфографія. Поняття про самостійні та службові частини мови. Іменник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменник: назви істот і неістот, загальні і власні назви. Рід, число, відмінки іменників. Типи відмін іменників. Незмінні іменники. Способи творення іменників. Правопис відмінкових закінчень іменників. Правопис найуживаніших суфіксів.

6. Прикметник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Якісні, відносні та присвійні прикметники. Повні й короткі форми прикметників. Ступені порівняння прикметників, їх утворення. Відмінювання прикметників. Способи творення прикметників. Правопис відмінкових закінчень і найуживаніших суфіксів прикметників. Написання складних прикметників.

7. Числівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Числівники кількісні (на означення цілих чисел, дробових та збірних) і порядкові. Числівники прості та складні. Відмінювання кількісних і порядкових числівників. Правопис числівників.

8. Займенник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників. Відмінювання займенників. Правопис займенників.

9. Дієслово як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Неозначена форма дієслова. Способи дієслова (дійсний, умовний, наказовий). Часи дієслів. Дієслова I і II дієвідмін. Особа й число (у теперішньому та майбутньому часі). Безособові дієслова. Способи творення дієслів. Правопис дієслів.

10. Дієприкметник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні й пасивні дієприкметники, їх творення. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові дієслівні форми на *-но*, *-то*. Правопис дієприкметників. Дієприслівник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки й синтаксична роль. Дієприслівники недоконаного й доконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот. Правопис дієприслівників.

11. Прислівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Ступені порівняння прислівників. Способи їх творення. Правопис прислівників.

12. Прийменник як службова частина мови. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Правопис прийменників разом, окремо і через дефіс. Сполучник як службова частина мови. Сполучники сурядності й підрядності. Групи сполучників за вживанням: одиничні, парні, повторювані. Сполучники прості, складні, складені. Правопис сполучників разом і окремо. Частка як службова частина мови. Формотворчі, заперечні та модальні частки. Написання часток *бо*, *но*, *то*, *от*, *таки*. *Не* з різними частинами мови. Вигук як частина мови. Правопис вигуків.

13. Синтаксис і пунктуація. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Граматична основа речення. Члени речення (підмет і присудок; додаток, означення, обставина) і способи їх вираження. Прикладка як різновид означення. Порівняльний зворот.

14. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів

(непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень та речень, відокремлених членів речення, звертань). Розділові знаки в реченнях з однорідними членами, зі звертаннями, вставними, відокремленими членами речення, у неповних реченнях.

15. Складне речення, його типи за способом зв'язку між частинами. Складносурядне сполучникове речення. Складнопірядне речення зі сполучниками та сполучними словами. Основні види пірядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умови, допустові). Складне речення з кількома пірядними. Розділові знаки в складносурядному й складнопірядному реченнях. Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому реченні. Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку. Розділові знаки в ньому.

16. Пряма й непряма мова. Способи цитування. Розділові знаки в реченнях із прямою мовою, цитатою та в діалозі.

17. Поняття про текст, мовлення та спілкування. Ситуація спілкування: адресант (той, хто говорить чи пише) і адресат мовлення (той, хто слухає або читає), мета й умови спілкування, повідомлення (висловлювання), його зміст і форма. Тема й основна думка висловлення. Види мовленнєвої діяльності: говоріння, писання, читання, слухання. Монологічне й діалогічне, усне й писемне мовлення. Основні вимоги до мовлення: змістовність, послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність. Стилі мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний.), їх основні ознаки, функції.

18. Зміст і будова тексту. Поділ тексту на абзаци, мікротеми. Способи й засоби зв'язку речень у тексті. Поняття про типи мовлення: розповідь, опис, міркування. Тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення.

Українська література

1. Загальна характеристика календарно-обрядових, суспільно-побутових і родинно-побутових пісень. Історичні пісні й думи («Ой Морозе, Морозенку», «Чи не той то хміль», «Дума про Марусю Богуславку»). Пісні Марусі Чурай («Віють вітри, віють буйні», «Засвіт встали козаченьки»). Народні пісні літературного походження («Дивлюсь я на небо», «Ой горе тій чайці», «Їхав козак за Дунай»).
2. Давня українська література («Повість минулих літ», «Слово про похід Ігорів»). Козацькі літописи. Творчість Григорія Сковороди («De libertate», «Всякому місту – звичай і права...», «Бджола та Шершень»).
3. Нова українська література. І. Котляревський «Енеїда», «Наталка Полтавка». Г. Квітка-Основ'яненко «Маруся», «Конотопська відьма». Український історичний роман (П. Куліш «Чорна рада»).
4. Українська соціально-побутова проза XIX століття (І. Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я», П. Мирний «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»).

5. Творчість Тараса Шевченка («Катерина», «Кавказ», «Сон» («У всякого своя доля»), «І мертвим, і живим, і ненародженим...», «Заповіт», «Художник»).
6. Творчість І. Франка («Захар Беркут», «Чого являєшся мені у сні?», «Мойсей», «Перехресні стежки»).
7. Модернізм в українській літературі (М. Коцюбинський «Тіні забутих предків», «Intermezzo»; В. Стефаник «Камінний хрест», О. Кобилянська «Valse melancolique», «Земля»; М. Вороний «Блакитна панна», О. Олесь «Чари ночі», «О слово рідне! Орле скутий!»).
8. Творчість Лесі Українки («Contra spem spero!», «Лісова пісня», «І все-таки до тебе думка лине!», «Стояла я і слухала весну», «Бояриня»).
9. «Театр корифеїв». І. Карпенко-Карий «Мартин Боруля», «Хазяїн», «Сава Чалий».
10. Українська література 1920-30-х років (П. Тичина «Пам'яті тридцяти», «Ви знаєте, як липа шелестить...», «О панно Інно», «Арфами, арфами»; В. Сосюра «Любіть Україну!», «Білі акації будуть цвісти»; Б.-І. Антонич «Різдво», М. Куліш «Мина Мазайло»). "Розстріляне відродження".
11. Експерименти в українській прозі (М. Хвильовий «Я» (Романтика); В. Підмогильний «Місто», О. Вишня «Моя автобіографія», «Сом»; Ю. Яновський «Майстер корабля», О. Довженко «Зачарована Десна»).
12. «Київські неокласики» (М. Рильський «У теплі дні збирання винограду», «Яблука доспіли...», «Мова»; М. Зеров «Київ – традиція», М. Драй-Хмара «Лебеді»).
13. Творчість «шістдесятників» (В. Симоненко «Ти знаєш, що ти – людина?», «Задивляюсь у твої зіниці», «Лебеді материнства»; В. Голобородько «Наша мова», Григор Тютюнник «Три зозулі з поклоном», В. Стус «На колимському морозі калина», «Як добре те, що смерті не боюсь я»; І. Драч «Балада про соняшник», «Чорнобильська мадонна»; Л. Костенко «Маруся Чурай», «Страшні слова, коли вони мовчать», «Пастораль ХХ сторіччя», «Вже почалось, мабуть, майбутнє»).
14. Література діаспори (І. Багряний «Тигролови», Є. Маланюк «Сучасники», «Стилет чи стилос?»). Мистецький український рух.
15. Постмодернізм в українській літературі. Твори Ю. Андруховича, О. Ірванця, В. Неборака. Сучасна українська література (С. Жадан «Ворошиловград», І. Роздобудько «Гудзик», О. Забужко «Інопланетянка», В. Шкляр «Чорний ворон» («Залишенець»)).

Список рекомендованої літератури

1. Авраменко О. Блажко М. Українська мова та література. Довідник. Завдання в тестовій формі : І частина. Київ : Грамота, 2018. 576 с.
2. Авраменко О. Українська мова та література : збірник завдань у тестовій формі. ІІ частина. 7-е видання, доповнене. Київ : Грамота, 2018. 160 с.
3. Бернадська І. Українська література ХХ століття : навчальний посібник для старшокласників та вступників до вищ. навч. закл. 3-є вид., стер. Київ : Знання-Прес, 2006. 271 с.

4. Білецька О. Українська мова. Комплексна підготовка до ЗНО та ДПА. Тернопіль : Підручники і посібники, 2018. 592 с.
5. Дніпрова хвиля : хрестоматія нововведених творів до шк. програм. Київ : Освіта: УПТК, 1992 . – 847 с.
6. Дорошенко Т. Розстріляне відродження : навчальне видання: для учнів, вчителів та студентів. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2010. 512 с.
7. Жовтобрюх В. Ф. Зовнішнє оцінювання (підготовка). Українська мова. 10–11 класи : репетитор. Харків : Ранок, 2007. 256 с.
8. Жулинський М. Українська література. Творці і твори : учням, абітурієнтам, студентам, учителям. Київ : Либідь, 2011. 1150 с.
9. Нікішина Т. В. Домашній репетитор з української мови. Увесь шкільний курс. Харків : Основа, 2010. 319 с.
10. Пентиліук М. І., Іващенко О. В. Українська мова : підручник-комплекс. Київ : Ленвіт, 2001. 352 с.
11. Розстріляне Відродження : хрестоматія / упоряд. Хізова Ю. І., Щоголева В. В. Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2008. 608 с.
12. Сучасна українська література кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. : хрестоматія для ст. шк. віку / упорядкув. текстів, передм., підготовка навч.-метод. матеріалів Андрусяка І. Київ : Школа, 2006. 464 с.
13. Українська література. 10 клас: профільний рівень : хрестоматія-довідник / упоряд. Борзенко О. Харків : Ранок, 2013. 960 с.
14. Українська література. 11 клас: рівень стандарту, академічний рівень: хрестоматія-довідник / упоряд. Борзенко О. І. Харків : Ранок, 2013. 576 с.
15. Українська література. 9 клас : хрестоматія для загальноосвіт. навч. закл. / упоряд. Ткачук М. П., Сулима М. М., Смілянська В. Л. Київ: Освіта, 2011. 575 с.
16. Українська мова : енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. Київ : Вид-во «Укр. енцикл-я» ім. Бажана М. П., 2013. 824 с.
17. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні ; Інститут української мови. Київ : Наук. думка, 2015. 288 с.
18. Українські письменники : літературознавчий словник. Київ: Велес, 2013. – 368 с.
19. Усі українські письменники / упоряд. Хізова Ю. І., Щоголева В. В. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2009. 384 с.
20. Хрестоматія з української літератури ХХ століття : у 3 кн. / упоряд. В. Яременко, Є. Федоренко, О. Сліпушко. Київ : Рось, 1995. 703 с.
21. http://osvita.ua/doc/files/news/9/946/ukrainian_lan_lit.pdf
22. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019>